יציאות

[ט]השבת שתים שהן ארבע בפנים ושתים שהן ארבע בחוץ כיצד העני עומד בחוץ ובעל הבית בפנים [א]פשט העני את ידו לפנים ונתן לתוך ידו של בעל הבית או שנטל מתוכה והוציא העני חייב ובעל הבית פטור: פשט בעל הבית את ידו לחוץ ונתן לתוך ידו של עני או שנטל מתוכה והבנים בעל הבית חייב והעני פטור: פשט העני את ידו לפנים ונטל בעל הבית מתוכה או שנתן לתוכה והוציא שניהם פטורין [ב]פשט בעל הבית את ידו לחוץ ונטל העני מתוכה או שנתן לתוכה והכנים שניהם פטורין:

גמ' [ג]תנן התם שבועות שתים שהן ארבע ידיעות

יציאות השבת שתים שהן ארבע. הקשה ריב"א דלדידי הוצאות שבת היה לו לשנות גבי חבות מלאכות אחר פרק כלל גדול לקמן (דף עב.) דהתם קתני חבות מלאכות מ' חסר אחת וקתני הוצאה לבסוף והוה ליה להתחיל כסדר בדברים דמיירי בע"ש מבעוד יום כגון לא יצא החייט בממחטו סמוך לחשיכה אין שורין דיו וסמנין ואין צולין בשר ואת"כ במה מדליקין וכירה ובמה טומנין שהם דברים הנוהגים עם חשיכה ואת"כ במה בהמה ובמה אשה יוצאה דברים הנוהגים בשבת עצמו ושוב חבות מלאכות של שבת ודרך התנא לשנות כסדר זה כמו שמצינו בפסחים דמתחיל בליל י"ד ושוב בי"ד ושוב בשחיטת פסחים שהוא בין הערבים ואחר כך שוב מאכילת פסחים שהוא בלילה וכן ביומא מתחיל בז' ימי' קוד' יה"כ ואח"כ בעיה"כ ואח"כ ליל י"כ ותירץ דהוצאה חביבא ליה לתקדומי משום דממשנה זו שמעינן כמה דברים הוצאה והכנסה דעני ועשיר ובעני' עקירה והנחה ושניהם שעשאוה פטורין וידו של אדם חשובה לו כד' על ד' וידו של אדם אינה לא כרה"י ולא כרה"ר ור"ת מפרש דדבר ההוה רגיל הש"ס לשנות תחילה וכן במס' ב"ק (דף ב.) השור והבור המבעה וההבער ולא [ד]נקט כסדר הפרשה וכן מפרש רב האי גבי ד' צריכין להודות בפרק הרואה (ברכות דף נד:) דלא נקט הש"ס כסדר הפסוק ועוד מפרש ר"ת דפחות ביציאות משום דבעי למימר לא יצא החייט בממחטו אע"ג דלא שנה המלבן משום אין נותנין כלים לכובס ולא המבעיר משום במה עומנין הוצאה הוצרך לשנות טפי משום דמלאכה גרועה היא כמו שאפרש: **יציאות.** הוצאות הוה ליה למתני' אלא נקט יציאות לישנא דקרא אל יצא איש ממקומו (שמות טז) ודרשינן מינה (עירובין דף יח:) הוצאה אל יצא עם הכלי ולקט המן: **שתים** שהן **ארבע בפנים.** כן נראה כמו שמפרש רש"י כאן דמכפנים היינו לבעה"ב העומד בפנים ובחוץ היינו לעני העומד בחוץ שתים הוצאות והכנסות דחיוב שהן ד' הוצאות והכנסות דפטור ובשבועות[ה] פרש"י בפנים היינו הכנסות פנים שנים דחיוב דעני ודעשיר ושנים דפטור ובחוץ היינו הוצאות חוץ[א] ואין נראה מדפירש מילי דעני לחוד ומילי דעשיר לחוד משמע כפי שפירש כאן ולפי' דהתם לא היה לו לערב הוצאות והכנסות יחד ומיהו שמא לפי שהיה צריך להתריץ אם היה בא לפרש הוצאות לבד [ו][והכנסו' לבד] מ"מ אין נראה לרבינו אלחנן מדקאמר בגמרא דיקא נמי דקתני יציאות וקמפרש הכנסות לאלתר ולא דייק מדקתני בפנים: **פשט** בעה"ב **את** ידו בו'. תימה לר"י אאמאי צריך למתני תרתי דעני ודבעה"ב וכן כרש שבועות דמפרש בגמרא (דף ג. ושם) שתים דעני ודבעל הבית מה שייך לקרותו שתים מה לי עני מה לי עשיר ונראה לר"י דאיצטריך לאשמעי' משום דהוצאה מלאכה גרועה היא דמה לי מוציא מרה"ר לרה"ר מה לי מוציא מרה"י לרה"ר ולא הוה גמרינן הוצאה דעני מבעה"ב ולא בעה"ב מעני ותבע מדאיצטריך תרי קראי בהוצאה דבנפקא לן כרש הזורק (לקמן דף לו: ושם) מוכלא העם מהביא ובספ"ק דעירובין (דף יח:) נפקא לן מקרא אחרינא דדרשינן אל יצא איש ממקומו אל יוציא [ז]והתם פירשתי והיינו משום דמלאכה גרועה היא איצטריך תרווייהו חד לעני וחד לעשיר [ח]וכן בכל תולדות דחבות מלאכות לא חיישינן שיהא במשכן אלא חבות בלבד והתולדות דהוצאה בעי שיהא במשכן דתנן בהזורק (דף לו.) שתי גזחטרלאות זו כנגד זו המושיט והזורק מזו לזו פטור היו שתיהן בדיוטא אחת הזורק פטור והמושיט חייב שכך היתה עבודת לוים וכרים הזורק (נ"ז שם:) נמי בעי הזורק ד' אמות ברה"ר מגלן ודמיק לאשכחינהו במשכן עד דמסיק כל ד"א ברה"ר הלכתא גמירי לה וכל אלו מולדה דהוצאה ניתנו ולא חבות שאין חבות אלא מ' חסר אחת וגבי הכנסה נמי אמרינן בפ' במה טומנין (לקמן מט:) הס העלו קרשים מקרקע לעגלה אף אתם אל תכניסו מרה"ר לרה"י[א] ות"ת כיון דהכנסה היתה במשכן מה צריך תו לקמן בהזורק (דף לו:) לפרושי דסברא הוא מה לי אפוקי מה לי עילוי דהזורק ד' אמות ברה"ר מסמע דאי הוה משכחת לה במשכן הוה ניחא ליה אע"ג דהתם ליכא סברא וי"ל דאיצטריך סברא להכנסה דבעה"ב דלא הוה במשכן דהס העלו קרשים כו' היינו הכנסה דעני דמסתמא בקרקע היו עומדים שהוא רה"ר ואם תאמר כיון דאיכא סברא אאמאי איצטריך בבמה טומנין למימר דהכנסה היתה במשכן וי"ל דמנא ליה אידי דבעי למיתני הס הורידו קרשים מעגלה ואתם אל תוציאו כו' אע"ג דהוצאה נפקא לן מקרא בהדיא איצטריך למיתני שהיתה במשכן משום דקתני ברישא בברייתא אין חייבין אלא על מלאכה שכיוצא בה היתה במשכן ואם לא היה מוצא הוצאה במשכן הייתי מחייב בכל מלאכות הדומות למלאכה גמורה אע"פ שלא היה במשכן כמו בהוצאה והא דאסמוך קרא דשבת למלאכת המשכן הוה דרשינן למילתא אחריתי: **שבועות** שתים שהן ארבע. כרש שבועות (דף ג.) מפרש שתים אוכל ולא אוכל דכתיב בהדיא בקרא להרע או להיטיב דהיינו להבא שהן ד' אכלתי ולא אכלתי דאתי מדרשא והא דלא מפר' שהן ד' אזרוק ולא אזרוק והוה אתיא כולה כרבי ישמעאל ולא הוה צריך לאוקומי כמרי תנאי משום דמתני' בפ"ג (דף יט:) תנן בהדיא שהן ד' אכלתי ולא אכלתי וא"ת אאמאי לא קתני שתים שהן שמונה [אוכל ולא אוכל] אכלתי ולא אכלתי אזרוק ולא אזרוק זרקתי ולא זרקתי ולאלתר דלכך פירש רש"י כרש שבועות שאינו שוגה אלא דבר ומילופו ור' יצחק מירן דלא נקט אלא אכלתי ולא אכלתי משום דפליג ר' ישמעאל והוי רבותא טפי אכל אזרוק ולא אזרוק דמודה ר"י לא חש למיתני וא"ת וגבי שבת אאמאי קתני שתים שהן ד' ותו לא ליתני נמי מושיט ומעביר מרשות היחיד לרשות היחיד דרך רה"ר דחייב כדאמר לקמן (דף לו:) הזורק מרשות היחיד לרשות הרבים ומרה"ר לרה"י וי"ל דלא קתני אלא הכנסה [ט]דדמיא להוצאה שהוא מרה"י לרה"ר לאפוקי מושיט ומעביר שהוא מרה"י לרה"י והריקה נמי לא דמיא להוצאה שזה בהולכה ביד וזריקה:

ידיעות

יציאות השבת שתים שהן ארבע. הוצאות שמרשות לרשות החמורות לשבת וכגמ' ד' מפרש דהכנסות נמי קא קרי יציאות הואיל ומוציא מרשות לרשות: **שתים שהן ארבע בפנים.** לאותן העומדים בפנים שתים מן התורה הוצאה והכנסה דבע"ה ובפ' הזורק (לקמן לו:) כרישא נפקא לן מויצו מעשה ויעבירו קול במחנה וגו'[ה] לא תפיקו מרה"י לר"ה להביא נדבה למחנה לויה ויוס השבת היה כדיליף התם ועל שתים אלו חייב חטאת על שגגתו ועל זדונו כרת ועל התראתו סקילה וכן בכל מלאכת שבת: **שהן ארבע.** מדבריהם הוסיפו שתים לאסור לכתחלה ואם עשה פטור ולקמן מפרש להו ואזיל: **ושתים שהן ד' כאוך.** שתים מן התורה הוצאה והכנסה דעני העומד בחוץ ושתים מדבריהם כשהמלאכה נעשית על ידי שנים זה עוקר וזה מניח לכתחלה אסור ואם עשה פטור כדיליף בגמרא (דף ג.) שנים שעשאוה פטורים: **פשט העני אם ידו.** ותפך בחוכה: **ונתן לתוך ידו דבעה"ב.** דעביד ליה עקירה כרה"ר והנחה כרה"י: **או שנטל מתוכה והוציא.** התפך והניח כר"ה דעביד ליה עקירה [כרה"י] והנחה [כרה"ר]: **העני חייב.** שעשה מלאכה שלמה והרי שתים מן התורה לעומד בחוץ: **ובעל הבית פטור.** פטור לגמרי ואפי' לכתחלה מותר דהא לאו מידי עבד והכי מפרש בגמ' (דף ג.): **פשט בעה"ב כו' בעה"ב חייב.** והרי שתים מן התורה לעומד בפנים: **פשט העני אם כו'.** דעביד ליה עקירה ונעל בעה"ב מתוכה והניח בפנים ועביד ליה בעל הבית הנחה: **או שנתן לתוכה.** דעביד ליה בעל הבית עקירה והוצאה העני והניח: **שניהם פטורין.** אלא עשה האחד מלאכה שלימה אבל אסורין לעשות כן לכתחלה שמא יבואו כל אחד ואחד לעשות מלאכה שלימה בשבת הרי שתים מדבריהם אחת לעני בחוץ ואחת לבע"ה בפנים. וא"ת שתים הן לכל אחד ואחד עקירה לעני ועקירה לבע"ה הנחה לעני והנחה לבע"ה לקמן[ו] פריך לה ומשני דלא חשיב אלא עקירות שהן מחלת המלאכה ואיכא למימר שמא יגמרנה: **גמ' תנן התם.** במסכת שבועות: **שבועות שתים.** שבועות של ביטוי להרע או להיטיב שתים הן להתחייב עליהן קרבן עולה ויורד האמור בפרשה (ויקרא ה) דנפקי מלהרע או להיטיב דמשמע להבא אוכל ולא אוכל: **שהן ארבע.** יש לך לדרוש עוד שתים מריבוי הכתוב לכל אשר יבטא האדם [שם] לדרוש לשעבר אכלתי ולא אכלתי ואכל:

ידיעות

יציאות השבת שתים שהן ארבע. הקשה ריב"א דלדידי הוצאות שבת היה לו לשנות גבי חבות מלאכות אחר פרק כלל גדול לקמן (דף עב.) דהתם קתני חבות מלאכות מ' חסר אחת וקתני הוצאה לבסוף והוה ליה להתחיל כסדר בדברים דמיירי בע"ש מבעוד יום כגון לא יצא החייט בממחטו סמוך לחשיכה אין שורין דיו וסמנין ואין צולין בשר ואת"כ במה מדליקין וכירה ובמה טומנין שהם דברים הנוהגים עם חשיכה ואת"כ במה בהמה ובמה אשה יוצאה דברים הנוהגים בשבת עצמו ושוב חבות מלאכות של שבת ודרך התנא לשנות כסדר זה כמו שמצינו בפסחים דמתחיל בליל י"ד ושוב בי"ד ושוב בשחיטת פסחים שהוא בין הערבים ואחר כך שוב מאכילת פסחים שהוא בלילה וכן ביומא מתחיל בז' ימי' קוד' יה"כ ואח"כ בעיה"כ ואח"כ ליל י"כ ותירץ דהוצאה חביבא ליה לתקדומי משום דממשנה זו שמעינן כמה דברים הוצאה והכנסה דעני ועשיר ובעני' עקירה והנחה ושניהם שעשאוה פטורין וידו של אדם חשובה לו כד' על ד' וידו של אדם אינה לא כרה"י ולא כרה"ר ור"ת מפרש דדבר ההוה רגיל הש"ס לשנות תחילה וכן במס' ב"ק (דף ב.) השור והבור המבעה וההבער ולא [ד]נקט כסדר הפרשה וכן מפרש רב האי גבי ד' צריכין להודות בפרק הרואה (ברכות דף נד:) דלא נקט הש"ס כסדר הפסוק ועוד מפרש ר"ת דפחות ביציאות משום דבעי למימר לא יצא החייט בממחטו אע"ג דלא שנה המלבן משום אין נותנין כלים לכובס ולא המבעיר משום במה עומנין הוצאה הוצרך לשנות טפי משום דמלאכה גרועה היא כמו שאפרש: **יציאות.** הוצאות הוה ליה למתני' אלא נקט יציאות לישנא דקרא אל יצא איש ממקומו (שמות טז) ודרשינן מינה (עירובין דף יח:) הוצאה אל יצא עם הכלי ולקט המן: **שתים** שהן **ארבע בפנים.** כן נראה כמו שמפרש רש"י כאן דמכפנים היינו לבעה"ב העומד בפנים ובחוץ היינו לעני העומד בחוץ שתים הוצאות והכנסות דחיוב שהן ד' הוצאות והכנסות דפטור ובשבועות[ה] פרש"י בפנים היינו הכנסות פנים שנים דחיוב דעני ודעשיר ושנים דפטור ובחוץ היינו הוצאות חוץ[א] ואין נראה מדפירש מילי דעני לחוד ומילי דעשיר לחוד משמע כפי שפירש כאן ולפי' דהתם לא היה לו לערב הוצאות והכנסות יחד ומיהו שמא לפי שהיה צריך להתריץ אם היה בא לפרש הוצאות לבד [ו][והכנסו' לבד] מ"מ אין נראה לרבינו אלחנן מדקאמר בגמרא דיקא נמי דקתני יציאות וקמפרש הכנסות לאלתר ולא דייק מדקתני בפנים: **פשט** בעה"ב **את** ידו בו'. תימה לר"י אאמאי צריך למתני תרתי דעני ודבעה"ב וכן כרש שבועות דמפרש בגמרא (דף ג. ושם) שתים דעני ודבעל הבית מה שייך לקרותו שתים מה לי עני מה לי עשיר ונראה לר"י דאיצטריך לאשמעי' משום דהוצאה מלאכה גרועה היא דמה לי מוציא מרה"ר לרה"ר מה לי מוציא מרה"י לרה"ר ולא הוה גמרינן הוצאה דעני מבעה"ב ולא בעה"ב מעני ותבע מדאיצטריך תרי קראי בהוצאה דבנפקא לן כרש הזורק (לקמן דף לו: ושם) מוכלא העם מהביא ובספ"ק דעירובין (דף יח:) נפקא לן מקרא אחרינא דדרשינן אל יצא איש ממקומו אל יוציא [ז]והתם פירשתי והיינו משום דמלאכה גרועה היא איצטריך תרווייהו חד לעני וחד לעשיר [ח]וכן בכל תולדות דחבות מלאכות לא חיישינן שיהא במשכן אלא חבות בלבד והתולדות דהוצאה בעי שיהא במשכן דתנן בהזורק (דף לו.) שתי גזחטרלאות זו כנגד זו המושיט והזורק מזו לזו פטור היו שתיהן בדיוטא אחת הזורק פטור והמושיט חייב שכך היתה עבודת לוים וכרים הזורק (נ"ז שם:) נמי בעי הזורק ד' אמות ברה"ר מגלן ודמיק לאשכחינהו במשכן עד דמסיק כל ד"א ברה"ר הלכתא גמירי לה וכל אלו מולדה דהוצאה ניתנו ולא חבות שאין חבות אלא מ' חסר אחת וגבי הכנסה נמי אמרינן בפ' במה טומנין (לקמן מט:) הס העלו קרשים מקרקע לעגלה אף אתם אל תכניסו מרה"ר לרה"י[א] ות"ת כיון דהכנסה היתה במשכן מה צריך תו לקמן בהזורק (דף לו:) לפרושי דסברא הוא מה לי אפוקי מה לי עילוי דהזורק ד' אמות ברה"ר מסמע דאי הוה משכחת לה במשכן הוה ניחא ליה אע"ג דהתם ליכא סברא וי"ל דאיצטריך סברא להכנסה דבעה"ב דלא הוה במשכן דהס העלו קרשים כו' היינו הכנסה דעני דמסתמא בקרקע היו עומדים שהוא רה"ר ואם תאמר כיון דאיכא סברא אאמאי איצטריך בבמה טומנין למימר דהכנסה היתה במשכן וי"ל דמנא ליה אידי דבעי למיתני הס הורידו קרשים מעגלה ואתם אל תוציאו כו' אע"ג דהוצאה נפקא לן מקרא בהדיא איצטריך למיתני שהיתה במשכן משום דקתני ברישא בברייתא אין חייבין אלא על מלאכה שכיוצא בה היתה במשכן ואם לא היה מוצא הוצאה במשכן הייתי מחייב בכל מלאכות הדומות למלאכה גמורה אע"פ שלא היה במשכן כמו בהוצאה והא דאסמוך קרא דשבת למלאכת המשכן הוה דרשינן למילתא אחריתי: **שבועות** שתים שהן ארבע. כרש שבועות (דף ג.) מפרש שתים אוכל ולא אוכל דכתיב בהדיא בקרא להרע או להיטיב דהיינו להבא שהן ד' אכלתי ולא אכלתי דאתי מדרשא והא דלא מפר' שהן ד' אזרוק ולא אזרוק והוה אתיא כולה כרבי ישמעאל ולא הוה צריך לאוקומי כמרי תנאי משום דמתני' בפ"ג (דף יט:) תנן בהדיא שהן ד' אכלתי ולא אכלתי וא"ת אאמאי לא קתני שתים שהן שמונה [אוכל ולא אוכל] אכלתי ולא אכלתי אזרוק ולא אזרוק זרקתי ולא זרקתי ולאלתר דלכך פירש רש"י כרש שבועות שאינו שוגה אלא דבר ומילופו ור' יצחק מירן דלא נקט אלא אכלתי ולא אכלתי משום דפליג ר' ישמעאל והוי רבותא טפי אכל אזרוק ולא אזרוק דמודה ר"י לא חש למיתני וא"ת וגבי שבת אאמאי קתני שתים שהן ד' ותו לא ליתני נמי מושיט ומעביר מרשות היחיד לרשות היחיד דרך רה"ר דחייב כדאמר לקמן (דף לו:) הזורק מרשות היחיד לרשות הרבים ומרה"ר לרה"י וי"ל דלא קתני אלא הכנסה [ט]דדמיא להוצאה שהוא מרה"י לרה"ר לאפוקי מושיט ומעביר שהוא מרה"י לרה"י והריקה נמי לא דמיא להוצאה שזה בהולכה ביד וזריקה:

ידיעות

מסורת הש"ס

א) שבועות ה.. ב) לקמן לב.. ג) שבועות כ.. ד) [ע"כן], ה) [שמות לז], ו) [דף ג.], ז) [עי' תוס'ס], ח) [דף ב. ודף ה. ושם ד"ה שתים], ט) [מ"ר], י) והתם פריך מי כתיב אל יוצא ומיהו משום כל"ל רש"ל, כ) [וע"ש תוספות פסחים פה: ד"ה הוצאה], ל) דדמיא [לגמרי להוצאה כל"ל].

מוסף רש"י

שתים שהן ארבע בפנים. שתים לחייב הכנסה דעני והכנסה דבעל הבית, ושתים לפטור כשזה עוקר וזה מניח דכתיב (ויקרא ד) בעשותה, העשה אם כולה (שבועות ה.). שבועות שתים. בשבועת ביטוי שפתים הכתוב מיקרא אחד קרבן עולה ויורד קאמר שתים כתיבי בקרא, דכתיב להרע או להיטיב, ומפרש בתשובה (שם כה.) אוכל לחטיב, לא אוכל לחרע. שמעינה את עצמו, והוא הדין לכל דבר שהוא הן ולאו להבא, דלהרע או להטיב להבא משמע, וכפ"ג (שם) מדרגה מן המקרא לא דברים שאין הן הרשה או הטבה, ומיהו שתים ניתנו ותו לא, דבר ומילופו (שם ב.).

רבינו חננאל

יציאות השבת שתים שהן ארבע בפנים כו'. גמ' תנן התם בתחילה שבועות, שבועות שתים שהן ארבע.

עין משפט נר מצוה

אותהרה בכלל דיני שבת מאר המ"ר פ"ח מהל' שבת הלכה ג ח"ל כל מקום שנאמר שבעוסה דבר זה פטור הרי זה פטור מן הכתת ומן הסקילה ומן הקרבן אבל אסור לעשות אותו דבר בשבת ולאיסורי מד"ס

א א מי' פי"ב מהלכות שבת הלכה ט ומ"ש שם הלכה ב מתג לאין מה עושים פ"ח מ' שמז: ב ב מי' שם פי"ג הל"ה:

תוס' ישנים

א) מלאתי כתוב בגליון ת"י ח"ל ועי"ל שתים שפי הוצאות דחיוב ופטור שהן לרבנן הכנסות דחיוב ופטור עכ"ל ואין נראה דכרש"ל כפי מה שיש כו' ומתוך כ' לחיוב וכ' לפטור ע"ש. [דבור זה שייך לשוה' לעל ד"ה שתים שהן ארבע אחר פירש"י לפני ואין נראה כו']:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com